

האם הפכה הציונות תנועה דו־סיטרית?

ההחורבן והזוהל

תושביהן בורחים מהן בתמוניהם, עד כדי התרוקנותן משלישי האוכי לופיה.

אדם נורמלי דומה לעץ. הוא שתול במקומו. יש לו שורשים בלתי־נראים אך אמיתיים. הוא רוצה להיות במקום שבו נולד וגדל, באקלים שהוא מורגל לו, בחברה הדוברת את שפתו, שמושגיה הם מושגיו. אין הוא מהגר אלא כשהוא נתון בלחץ נדיר. כך ברחו ההוגנוטים מצרפת והפוריטאנים מאנגליה.

יהודי שברח מאשכנז מצא יהודים טובים בפולין. שעורו לו להיקלט שם. יהודי שברח כעבור כמה דורות מפולין מצא קהילה יהודית משגשגת בברוקלין, שקלט אותו. יהודים היגה מולדת נידת — גרתי שבת אשר יכלו לדלוך בכל מקום. ברית־מילה וסדר וצום יום־הכיפורים אשר ניתן היה לערעם בכל אתר. כל מקום שבו הודלק נר־הנוכה ונערך הסדר היה מולדת ליהודי. הציונות באה לשים קץ לקיום נידה זה. היא באה ליצור אומה בריאה בעצת שורשים בקרקע.

לא תחנת־רכבת. שבאים אליה ויוצאים ממנה בלי־הרף, אלא מדינה. בית לאומי. בית־לאומי, לא תחנת־מעבר לאומית, לא בית־מנון לאומי.

אם נכשלה הציונות?

התשובה עלולה להיות קודרת. העליה נפסקה מזמן, ושוב אינה אלא בסדר־גודל הרגיל של זרימה לארץ־הגירה, כמו קנדה ואוסטרליה. הנשירה היא תעודת־עניות נוראה. ואילו הירידה הגיעה לממדים של שואה.

אם כן, האם יש לקבוע שהציונות נזת אפן נכשלה?

נדמה לי שהתשובה מורכבת יותר, ואולי אף חמורה יותר. לא זו בלבד שהציונות שוב אינה מפוגלת כיום להקריש את הידבם הלאומי — מבחינה מסוימת היא אף עוזרת בעצמה לנזלת הידבם מעורקי המדינה.

אם רוצים אנהנו לרפא את המחלה, אנחנו צריכים קודם כל לאבחן אותה. אמרתי לא פעם כי, הציונות היתה, לדעתי התנועה המהפכנית הקיצונית ביותר שיש המאה ה־20.

המהפכה הבולשביקית הגדולה שינתה סידרי חברה ושילטון. מהפכות לאומיות מהודו עד זימבבואה גירשו שליטים זרים מבלי לשנות את המציאות המקומית. אך הציונות שינתה את הכל. היא העבירה המוניאדם מארץ לארץ, מאקלים לאקלים; היא החייתה שפה מתה; היא שינתה מיסודן אורחות־החיים; היא הפכה את הידבם פרימדיה החברתית.

מה קרה למהפכה הזאת? קרה לה משהו נורא. היא בגדה בעצמה.

זה קרה בימי־הראשית של המדינה. אז היו צריכים להיקבע היחסים בין המדינה החדשה ובין הפוזורה היהודית.

בנימין זאב הרצל עצמו דגל בניית־גמור. בחזונו ראה שחלק מהיהודים יגורו אל המדינה היהודית, ואילו היהודים יתבוללו בארצות־מגוריהם, ויהיו סוף־סוף משוחררים מן החשד של נאמנות כפולה. מאחר (המשך בעמוד 48)

המלכים של אירופה. מכיוון שאלה היו קשורות כולן זו בזו בקשרים של גישואין, היו סיכויי ההורשה של המחלה בהן חזקים במיוחד.

המופליה היא מחלה של הדם. בדם קורבנותיה חסר הגורם המביא לקרישה. די היה בפצע קל בעת הגילוח, כדי שדמו של החולה יגזל במשך שעות וימים. עד ששוכללו טכניקות של בידוד הגורם הקריש ושימורו, היתה זאת מחלה קטלנית. מעטים מאוד מקורבנותיה הגיעו לגילי העמידה.

אין עוד ספק: החברה השיי

הקיצוניים ביותר של ארץ־ישראל־השלמה שלעולם לא יותרו אף על שעל אחד של אדמה משוחררת, הם יורדים החיים בעושר ובאושר במיאמי־ביץ'.

העובדה הפשוטה, הנוראה והמתרידה היא שכעת חי כימעט כל ישראלייהודי שלישי בחורץ־לארץ — וכי תופעה זו הולכת וגדלה ככדור־שגג.

הדימוי של כדור־השלג אינו התיארת המליצה. כדור־שלג גדל במהירות מפני ששלג חדש נדבק אל הכדור המתגלגל. יורדים חדשים נדבקים אל יורדי

כנה שלי הביאה לי דרישת־שלום. היא נכנסה למספרה בניו־יורק. כאשר נודע לספר כי היא מישראל, שאל אם היא מכירה אותי. כשענה בחיוב, ביקש ממנה למסור לי ד"ש חמה.

היא לא זכרה את השם. אך ידעתי היטב מי זה. כאשר נפצעתי, בימים האחרונים של מלחמת־העצמאות, נשארתי מוטל לי אור היום בשטח חשוף, שנשלט על־ידי מקלעים מצריים. ארבעה טירונים מעולי־מארוקן הוציאו אותי משם. זאת היתה משימת־התאבדות. איש מן הארבע לא נשאר בארץ.

כ? אחד מאיתנו יכול לערוך לעצמו רשימה פרטית של מכרים, שכינים, חברים־לעבודה, חברים־לכיתה, חברים־למשק וידידים אשר יגורו בשלושים השנים האחרונות מן הארץ.

כל אחד יכול להכין גם רשימה שניה, של מכרים וידידים היושבים כיום על הידבם מיוודות, פחות או יותר.

יש גם רשימה שלישית — אולי הגרועה ביותר. רשימה של חברים־הרבים המהרי הרים עתה בקול רם על ירידה.

פעם היה נושא זה כבחינת טאכט. גם מי שחשב על כך כסתרי־ליבו, לא העז לדבר על כך בקול רם. ואם דיברו — דיברו על "ביקור", על "שליחות", על "לימודים שנמשכים", כיום זהו כימי עמ חק בלתי־נפרד של כל שיחה מהוגנת בלתי־שבת בסאדון.

מי היגר. מי עומד להגר. האם כדאי להגר. איך מהגרים. לאן כדאי להגר. אל מי שם כדאי להגר.

יש גם בדיחות על הגירה. למשל: תחת להשקיע הון־ענק ברכישת נשק, כדאי לי־סעודים להציע 100 אלף דולר לכל ישראלי שיוכח כי ישב במשך שנה רצופה אחת בחו"ל. זה יהיה זול יותר.

מבחינך? לא, לא מבחינך.

הירידה היא ההתעלמות ממנה. עוצימים את העיניים, טומנים את הראש בחול של סיסמות, והופ — אין ירידה. כאשר הזכרתי השבוע במליאת־הכנסת כי קרוב למיליון ישראלים שוהים עתה בחו"ל, פרצה מהומה. איך אפשר להגיד דבר כזה? איזו עלילה נפשעת של עוכרי־ישראל! מאיזו אצבע מצאתי מיספר כזה, כאשר המומחים הרשמיים מדברים על 350 אלף בלבד?

מצאתי את המיספר מן האצבע המצביעה על 600 אלף ישראלים בשתי ערים בלבד — בניו־יורק ולוס־אנג'לס. לפחות 100 אלף יהודים צפון־אפריקאיים, שעברו בישראל, חיים עתה בצרפת ומחוללים שם מהפכות בקהילה היהודית. הוסיפו לכך את הישראלים בני־מניה, בקנדה, בהולנד ובתיסר מדינות אחרות — והמיספר היה אימתני של מיליון שוב אינו דימיוני.

אין מיספרים מדויקים. אין, מפני שאין הגדרה אמיתית של המושג "יורד". הירידה היא מצב נפשי, לא קריטריון. אם אדם עזב את ישראל לפני חודש בלבד, אך מתכוון לבנות את חייו בפלורידה — הריהו יורד, גם אם השאיר אחריו דירה שהשכיר בירושלים. שלח של הסוכנות או הידבם ממשה, המנצל את תקופת־שליחותו כדי לבנות לעצמו פרנסה בטורונטו, הוא יורד. אנשים מעטים מגדירים את עצמם רשמית כיורדים. רבים מן הישראלים טוענים כי שהותם בכנר היא זמנית, וכי באחד הימים יחזרו ארצה. כימעט כולם קשורים לארץ באופן ריגשי — ואכן, כמה מן החסיים

היהודי הנווד (ציור של גוסטאב דורה, 1852)

דים קורמים. אחרו שכמה ישראליים מוקימים אושבה ישראלית בהזנקה או כסינסניאטי, הם מושכים אתריהם קרובים, ידידים, שותפים ומכרים.

עבירה גוררת עבירה, ירידה גוררת ירידה.

המשורר תומס סטורס ("תיאס") אלוט כתב פעם כי "כך יבוא סוף־העולם — לא נובנג, אלא בקול יבבה".

חזויה־השחרות בישראל נחלקים בדעור תיהם. נביאי הסוף־של־ובנג היו תמיד אופ־נתיים יותר. בימים האחרונים אף התחזק קולם. לעיראק תהיה פצצה גרעינית, ואולי גם ללוב, תודות לאדיבותה של פאקיסתאן.

באחד הימים — זבנג! — תיפגשה כל היפצצות האלה בשמיים, רעען לגרעין יריע, ונפשנו ממות עם פלישתים.

אסכולה אחרת מנבאת סוף־שמי יבבה. לא יקרה שום דבר רמאי תי. המדינה פשוט תתרוקן בהדי רגה.

יש בני־אדם הלוקים במחלה תורשתית הקרויה המופליה. היא מכונה גם "מחלת המלכים", מפני שעשתה שמות בשושלות

ראית היהודית סובלת ממחלה נזי ראה זו. הדם נוזל מעורקיה, בזרם גובר והוזף. אם ניששך תהליך זה, היא תמות מאובדן הדם.

המופליה היא מחלה מלידה. האם גם ההמופליה הלאומית, שאנו סובלים ממנה, היא מחלה־מלידה? האם כבר היתה טמונה בדמנו עם הקמת המדינה? יתכן מאוד שהתשובה על כך היא חיובית. אני סבור כי המדינה שלנו היא המופליה רוחנית.

אנשים יורדים מהארץ מפני שלא נוח להם כאן. מפני שאין להם דירה לגור ולגדל בה. מישפחה. מפני שרמת־החיה אינה מספקת אותם. מפני שאינם רואים סיכוי סביר לשיפור מצבם. מפני שאיכות החיים בארץ דוחה אותם. מפני שאינם מורכבים לסבול מישטר לאומי וקלריקלי. מפני שאינם רואים סיכוי לשיפור המערכת המדינית־חברתית. מפני שאינם רוצים לשלוח בנים לצבא.

סיבות אלה ואחרות מוזכרות תדיר. אך אין בהן תשובה אמיתית. בארצות רבות בעולם יש תנאים גרועים יותר לאין שיעור, אך אין